

УДК 101.1:314.7

МІГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ ЯК ФІЛОСОФСЬКА ПРОБЛЕМА: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Пархоменко Н.В.

Київський національний університет технологій та дизайну

У статті досліджено особливості зовнішньої та внутрішньої міграції населення України в сучасних умовах. Запропоновано комплексний аналіз міграційних процесів та їх впливу на трансформації українського соціуму. Визначено міграційні процеси як вагомий системоутворюючий чинник конструктивних соціокультурних трансформацій в Україні. Проаналізовано механізм переходу від стратегії виживання до стратегії розвитку. Доведено, що міграційні процеси мають консолідаційний, соціально-економічний та цивілізаційний потенціал.

Ключові слова: міграційні процеси, мігранти, філософія, глобалізація, міграційна політика.

Постановка проблеми. Забезпечення високого рівня економічного розвитку та національної безпеки держави в усі часи вимагало певної ідеологічної бази. Сьогодні економічний, політичний та особливо безпековий розвиток країни все більшою мірою визначають філософсько-теоретичні засади державної, національної, соціально-демографічної, міжнародної та безпекової політики. Найвність чітко сформульованих принципів та основ розвитку дозволяє спиратися на витримані часом, базові непорушні основи побудови та функціонування сучасного цивілізованого суспільства. Водночас розбудова молодого української держави постійно стикається з викликами та проблемами глобального й регіонального характеру. Однією з таких проблем є міграція, що характеризується складним, неоднозначним характером, багатовекторністю та неоднорідністю, і яка здатна комплексно вплинути на успішність розвитку держави та реалізацію її міжнародних амбіцій. Економічно розвинені країни світу, що мають багаторічний досвід регулювання міграцій, виробили певну стратегію щодо включення міграційного чинника в систему суспільних відносин. Україні ж доводиться одночасно вирішувати проблеми глобального, регіонального та внутрішньо-українського рівнів. В сучасних умовах стрімкого розвитку ринку праці, перерозподілу ресурсів (в тому числі й людських) та демографічних викликів (які постають і в Україні) варто серйозно переосмислити і виробити теоретичні основи оцінки міграційних процесів як фактору впливу на зміни в суспільстві.

Явище міграції характерне для всіх країн світу, а особливо для тих, що обирають шлях докорінних політичних, соціальних та економічних реформ. У результаті трансформаційних процесів економіка виявляється нездатною забезпечити відповідне працевлаштування фахівців, особливо підготовлених у сфері вищої освіти. Низькокваліфіковані/некваліфіковані працівники також стикаються з проблемою виживання, не маючи змоги забезпечити собі гідне існування. Україна сьогодні стає активним учасником процесів міжнародної міграції. З одного боку, вона виступає країною-донором, з іншого – приваблює більш високим рівнем життя та свобод представників країн третього світу, і з третього, – перебуває у становищі великої транзитної території, через яку пролягають світові та регіональні міграційні

трафіки. Кожен з вищезазначених пунктів створює загрози індивідуальній та національній безпеці, а також впливає на соціально економічний та політичний розвиток держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Відомо, що міграційні процеси вивчалися представниками різних наук: історії, географії, демографії, соціології, економіки, політології, правознавства тощо. Сьогодні явище міграції, різноманітних міграційних процесів є надзвичайно важливим напрямком досліджень, який викликає надзвичайний інтерес з боку науковців і призводить до жвавих дискусій між спеціалістами різних галузей знань. Проблемі міграції, зокрема, дослідженню трудової, виїзної міграції населення України, нелегальної та напівлегальної міграції до України, як країни прийняття або транзитної зони на шляху до Європейського Союзу, впливу на країни походження і призначення, а також на світову спільноту, присвячено багато праць українських учених, а саме: Е. Лібанової, О. Малиновської, І. Прибиткової, О. Хомри, М. Шульги та інших. Основна увага міграційним проблемам приділялася, в першу чергу, вченими в галузі соціології, демографії та статистики [5; 6; 7; 8; 9; 10; 12; 13; 14]. Остання чверть століття актуалізувала проблеми, пов'язані з впливом міграцій на безпекову та політичну складову, що спричинило активізацію досліджень серед вчених-політологів.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Разом з тим комплекс теоретичних і науково-практичних проблем, пов'язаних із впливом міграційних процесів на соціально-політичні та гуманітарні трансформації в Україні, все ще потребує дослідження. Філософська наука і досі не виробила однозначного підходу до визначення сутності та наслідків впливу міграції на соціокультурні зміни в нашій державі.

Мета статті. Метою цієї статті є вироблення комплексного бачення міграційних процесів та їх впливу на трансформації українського соціуму, а також дослідження міграційних процесів як вагомий системоутворюючий чинник конструктивних соціокультурних змін в Україні, здатного бути механізмом переходу від стратегії виживання до стратегії розвитку.

Виклад основного матеріалу. Комплексні дослідження міграційних процесів у рамках сучасного українознавства ще не здійснювались. Але українознавство є саме тим дослідницьким по-

лем, в якому міграції можуть розглядатися як одна із системоутворюючих характеристик людського соціуму, яка має культуротворчі, етно-і націєтворчі функції. Це дозволяє осмислити різноплановість феномена міграцій, орієнтуючи на вихід за межі його вузькодисциплінарного бачення. Актуальність і складність міграційної проблематики вимагає застосування комплексного підходу, який поєднує діалектичний, аналітичний, компаративний, системно-структурний та герменевтичний методи, а також принципи системності, історичності, всебічності розгляду, єдності теорії і практики.

Міграція, як цілеспрямована колективна дія людей, є механізмом соціокультурних та етнонаціональних перетворень, розвиваючи суспільство та змінюючи соціальну дійсність. У зв'язку з цим міграційні процеси варто розглядати в контексті діалектики простору і соціуму, адже неможливо правильно зрозуміти соціальні явища без аналізу просторового чинника, оскільки просторові межі проживання людини є однією з важливих засад людського буття. Подібний підхід базується на соціально-філософському аналізі територіально-просторових, соціокультурних та етнонаціональних аспектів людського буття. Це сприяє новому баченню таких міграційних спільнот, як діаспори, уможливаючи комплексне дослідження міграції як соціокультурного та етнонаціонального феномена. Як представник діаспори, так і мігрант має розглядатися як автономна людська особистість, зі своїми уявленнями, цілями, переконаннями, цінностями і поведінковими стратегіями, що має право самостійно вирішувати, який спосіб життя обрати і що вважати для себе благом. Філософські науки, аналізуючи пов'язані з міграціями кількісні та якісні зміни населення, виявляючи ключові причинно-наслідкові зв'язки, мусять виконувати свою прогностичну функцію, виробивши практичні рекомендації для більш зваженого підходу до запобігання та до вирішення проблем, пов'язаних із процесами вимушеної міграції населення.

Ми розглядаємо міграції як один із системоутворюючих чинників, що впливали на перебіг як соціокультурних (соціогенез, культурогенез, цивіліогенез тощо), так і етнонаціональних процесів (етногенез, етнічна історія, націєтворення тощо). Міграція як процес територіально-просторового переміщення осіб, що зумовлюється кліматичними, валеологічними (оздоровчими), економічними, культурними, демографічними, освітніми, інтелектуальними, релігійними, науково-технічними, ідеологічними, політичними, військовими та іншими причинами, розуміється нами як особливий, «просторовий» вираз соціокультурного та етнонаціонального відтворення життя людських спільнот і суспільств. Саме тому необхідно проаналізувати можливі зв'язки міграціології з теорією і практикою геокультурології, геоekonomіки, геополітики як наук, що використовують гео-просторовий підхід до аналізу соціокультурних явищ.

Філософсько-світоглядний аналіз міграційних процесів показує, що існує певна специфіка міграцій у різних типах суспільства (традиційному, модерному, постмодерному). Упродовж усієї історії людства міграція виступала невід'ємною

складовою його існування. Уже на ранніх стадіях свого розвитку первісні люди пересувались у пошуках кращих умов та з метою виживання. У традиційному суспільстві, яке є переважно осілим (на відміну від номадів), домінує безповоротна міграція, сезонна внутрішня міграція, а також внутрішня міграція як результат купівлі-продажу рабів. Тут міграції мають значний вплив на етнокультурні трансформації суспільства [12, с. 23–27].

У модерному та постмодерному суспільстві (у порівнянні з традиційним) змінюється ставлення до міграції. Вона розглядається в контексті права людини на вільне переміщення в інтегрованому світі. Для модерного суспільства, де населення йде слідом за виробництвом, типовим є переважання об'єктивного чинника міграції, тут міграція індексує вибірковість населення до якості соціального середовища. Для модерного суспільства типовою є інтелектуальна міграція, переважання «стратегії виживання» як об'єктивного чинника міграції. Важливою подією, що вплинула на мобільність і розподіл населення на Землі, стало утворення національних держав. До їх обов'язків увійшли функції збереження певного рівня життя, що існував у суспільстві, етнічної і культурної цілісності, охорони території від зовнішніх посягань. Формування нових держав завжди супроводжувалося активізацією міграції (добровільної та вимушеної), проте насправді глобальних масштабів міграційні процеси набули лише з другої половини ХХ століття, охопивши всі континенти планети, соціальні верстви суспільства, різні сфери суспільної життєдіяльності. Взаємозв'язок між соціокультурними й етнонаціональними змінами та міграціями став більш глибоким, ніж на всіх попередніх стадіях, а самі міграційні процеси стали важливою причиною глобальних змін [15, с. 34].

Для постмодерного суспільства характерні безповоротний тип міграції на добровільній основі та надзвичайно високий відсоток замісної міграції. В постмодерному суспільстві, заснованому на пріоритеті свободи, недоторканності індивідуальних прав і стимулюванні економічного росту, флуктуація міграційних потоків, як стратегії виживання, стрімко зростає, що служить дестабілізуючим фактором суспільства, але насправді без трудової, замісної та інших форм міграції постмодерне суспільство існувати не може. Міграція розглядається в контексті права людини на вільне переміщення, мігрант вважається вільним суб'єктом соціальної дії. Чітко простежуються взаємозв'язки процесів глобалізації та модернізації з напрямками та формами міграційних потоків. Реалізації просторової мобільності особистості сприяли: а) якісний стрибок, технічне вдосконалення транспортних засобів, які зробили мобільність не просто можливою, але і відносно доступною; б) порівняно ліберальне імміграційне законодавство більшості розвинених європейських країн [4, с. 90–91].

На теренах України найдавнішими формами міграцій були завойовницькі походи (які суттєво вплинули на процес етнотворення) та експансії номадів, крім цього відбувалась колонізація малозаселених територій, переміщення населення із сіл у міста у зв'язку з урбанізацією, переміщення

людей, пов'язані із стихійними лихами, революціями, релігійними переслідуваннями, політичними потрясіннями тощо. «Міграція на теренах України була джерелом формування нових цивілізацій та чинником розвитку наявних, безпосередньою причиною пересування географічних меж між цивілізаціями, розквіту чи занепаду цивілізацій. Сучасні міграційні процеси в Україні відбивають цивілізаційні пріоритети та цивілізаційні прагнення всього суспільства, а також окремих територіальних частин (поїздки до країн ЄС в областях Донбасу здійснила відносно маленька частка людності, а до Російської Федерації – відносно велика). Їх коректно розглядати і як чинник цивілізаційної трансформації України» [18, с. 199], і як чинник формування цивілізаційної ідентичності громадян України [1, с. 248–249].

У предметному полі сучасного українознавства міграційні процеси необхідно розглядати не тільки як переміщення людей (від одиниць до великих груп) з метою виживання, збереження якості життя або його поліпшення, за умови перетину певних адміністративних кордонів (міст, сіл, областей, регіонів, країн і держав), але й як системний україновірний чинник (цей ракурс дозволяє проаналізувати більш широке коло проблем, пов'язаних з етнонаціональним контекстом міграційних явищ). Адже міграції обумовлюють не тільки процес утворення українського світу і формування соціокультурної специфіки світового українства, але й самотність етнонаціонального простору України, а також культурні, економічні, геополітичні та цивілізаційні взаємовідносини української людини і української спільноти з іншими людьми й спільнотами. Подібне бачення міграційних процесів дозволяє розглядати їх крізь призму буттєвого, географічного, антропо-демографічного, господарсько-економічного, етнонаціонального, духовно-світоглядного, державницького та геополітичного вимірів українського світу, як об'єкта сучасного українознавства.

Звичайно, міграція може деструктурувати сформовані соціокультурні та етнонаціональні утворення, стаючи джерелом міжнаціональної та соціальної напруженості. Враховуючи різноспрямованість та різноманітність міграційних потоків, надзвичайно великий обсяг переміщених мас населення як у світі в цілому, так і на пострадянському просторі, зокрема, можна зробити висновок, що на сучасному етапі розвитку людства міграційні процеси вийшли за межі самоорганізації, а їхній стихійний розвиток може привести до цілого ряду негативних результатів [15, с. 35]. Все це виводить проблемне питання управління міграційними процесами в ранг першочергового, політично актуального завдання, що стоїть перед Українською державою. Це завдання ще більше актуалізується у зв'язку з появою гібридну війну на теренах України через неоголошену війну, яку Російська Федерація веде проти України. Саме тому необхідно запропонувати нове бачення територіального і просторового потенціалу української спільноти в контексті нації – і державотворення.

В умовах інтенсифікації глобалізаційних процесів та з часу відновлення незалежності України, важливого значення набуває дослідження етнонаціонального простору держави. Будь-який простір характеризується співіснуванням

об'єктів (або суб'єктів), їхнім взаємним розташуванням та взаємодією. Етнонаціональний простір є особливим «сегментом» соціокультурного простору суспільства, що виражається через відтворення етнічного й національного буття, через трансляцію етнокультурної інформації, через традиції, інновації тощо. При цьому перехід від національного до транснаціонального не скасовує етнонаціонального виміру українського світу.

До проголошення незалежності України у 1991 р. в процесі формування її етнонаціонального простору втручалась радянська тоталітарна система. Після проголошення незалежності етнічні українці та корінні народи, а також етнічні й національні меншини отримали сприятливі можливості для свого відродження і розвитку. Упродовж усіх років незалежності спостерігається інтенсивне формування етнонаціонального простору України, створюються сприятливі умови для становлення системи неконфліктних міжетнічних та міжнаціональних відносин. Наявна в Україні правова база гарантує будь-якій етнічній чи національній групі можливість її самотнього розвитку.

Російська анексія Криму та військові дії на Донбасі також зіграли велику роль в активізації міграційних процесів на території України. Ці події стимулювали мільйони українців шукати кращої долі для себе та своїх родин в інших регіонах країни, посиливши внутрішню міграцію [5, с. 23]. Водночас трудова міграція за кордон відбувається за складнішим сценарієм. Традиційно на цей процес впливають регіональні економічні традиції, бажання покращити теперішній фінансовий стан, іноді прагнення насправді змінити країну в позитивний бік для більш успішної реалізації власних кар'єрних амбіцій. За статистикою, яку наводять демографи, на заробітки за кордон за останні 20 років виїхало від 10% до 20% економічно активних громадян, а за даними видання Bloomberg, більше 1 мільйона українців в 2015–2017 роках виїхали працювати за кордон [16]. Певний відсоток цих мігрантів лишився за кордоном назавжди, інша частина – продовжує працювати, але має намір повернутися в Україну з кращими економічними можливостями (мається на увазі власний заробіток або позитивні зміни у сфері ведення бізнесу в Україні). Ще одна частина українців їде за кордон на сезонні заробітки, регулярно повертаючись додому. Значно змінилася ситуація й з географією трудової міграції: дедалі більше українців надають перевагу роботі в країнах ЄС та навіть готові покинути європейський континент у пошуках кращої долі. Розчаровуючись у роботі на батьківщині, багато працездатних українців цілеспрямовано шукають роботу за кордоном, де фактично переживають декласацію, тобто, виконують роботу, яка не вимагає високих кваліфікацій. Однак така робота дозволяє отримувати удвічі-втричі більший прибуток, аніж в Україні отримує людина з вищою освітою [17]. Натомість традиційно найбільший потік трудової міграції до Росії поступово скорочується, хоча досі українці найбільше зароблених коштів передають саме з цієї країни.

Тема ВПО (внутрішньо переміщених осіб) стала новим важливим акцентом у темі міграції, оскільки змінила соціальну, етнічну та демографічну мапу

України. За інформацією прес-служби Міністерства соціальної політики України в Україні станом на 27 березня 2018 року зареєстровано майже 1,5 млн переселенців з Криму та Донбасу [2].

Експерти бачать переваги для громади у випадку працевлаштування переселенців, і за наявності непрацевдатного контингенту ВПО. Позитивні моменти працевлаштування внутрішньо переміщених осіб полягає в оновленні кадрового складу та якісному «омолодженні» населення, оскільки більше половини переселенців мають вищу освіту, і за віком більшість їх можна віднести до молодого населення. Позитивні ж моменти від наявності непрацевдатних переселенців полягають у розвитку соціальної інфраструктури за рахунок міжнародної допомоги, грантів, донорства, які йдуть на потреби переселенців, а також одночасно посилення допомоги держави на потреби ВПО у медичних, освітніх і соціальних послугах та збільшенні ємності споживчого ринку [3, с. 240]. Але найголовніша перевага для українського суспільства – в отриманні уроків консолідації на основі формування принципів толерантності та посилення інтеграції в громаді. При цьому формуватимуться спільні цінності ВПО і жителів громади, розвиватимуться партнерські відносини.

За прогнозами експертів, позитивні наслідки інтеграції переселенців у територіальні громади виявляться в активізації підприємницької діяльності, стимулюванні розвитку громад за рахунок допомоги міжнародних організацій ВПО, зростанні якості та кількості трудового потенціалу, посиленні соціальної активності за рахунок громадських активістів із переселенців, збільшенні надходжень до місцевого бюджету за рахунок податків і зборів із ВПО, розвитку споживчого ринку. Незаперечною перевагою за умов децентралізації управління є приплив у нечисленні громади переселенців, що дасть можливість підсилити їх, зміцнити та зробити заможними, а головне – консолідація зусиль внутрішньо переміщених осіб, громад, влади, бізнесу на партнерських засадах, що є позитивним наслідком інтеграції внутрішньо переміщених осіб у територіальні громади.

Етнонаціональний простір України – це сфера взаємодії (яка може бути кооперативною або конфліктною, конструктивною або деструктивною) представників різних етнічних та національних спільнот (тобто корінних народів, етнічних та національних меншин), які проживають на теренах України, мають самобутню культуру й самосвідомість, компактне або дисперсне територіальне розташування. Етнонаціональний простір України не тільки репрезентує етнонаціональний склад українського суспільства в цілому, але й має кілька вимірів: соціокультурний, демографічний, господарсько-економічний, політико-правовий та ін., які зумовлюють динаміку його розвитку. Для України властива демократична модель функціонування етнонаціонального простору.

Висновки і пропозиції. Комплексний аналіз міграційних процесів (як внутрішніх, так і зовнішніх) дозволяє довести, що: 1) інтенсивний культурний обмін, взаємодія, комунікації, взаємовпливи, міжкультурні й міжрегіональні зв'язки (завдяки внутрішнім міграціям) сприяють консолідації українського соціуму; 2) в континуумі етнонаціонального простору кожен суб'єкт (група або спільнота) пов'язаний з іншими, балансує на межі асиміляції або ізоляції, але політика взаєморозуміння і взаємодоповнення допомагає уникнути конфронтації та побудувати неконфліктну модель цивілізаційного поступу України; 3) етнонаціональний простір – це простір буттєвості (мається на увазі як етнічне, так і національне буття), культуротворення, спадкоємності, динамічного розвитку та діалогу; 4) міграційні процеси не тільки трансформують етнонаціональний простір України, але й сприяють формуванню світового українства та українського світу; 5) міграції з України допомагають реалізувати не тільки стратегії виживання, але й перейти до стратегій сталого розвитку (оскільки конструктивна міграційна політика (і патріотично мотивоване повернення мігрантів на Батьківщину) можуть сприяти виникненню нових можливостей для сталого розвитку держави і суспільства).

Отже, міграційні процеси мають консолідаційний, соціально-економічний та цивілізаційний потенціал.

Список літератури:

1. Воропаєва Т.С., Костенко В.С. Становлення і розвиток цивілізаційної ідентичності громадян України (1991–2016) / Т.С. Воропаєва, В.С. Костенко // Молодий вчений. – 2016. – № 11(38). – С. 238–243.
2. В Україні назвали число переселенців з Криму та Донбасу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://tvi.ua/novini/v-ukraini-nazvali-chislo-pereselenciv-z-krimu-ta-donbasu.html#hcq=M9RCTNq>.
3. Внутрішньо переміщені особи: від подолання перешкод до стратегії успіху: монографія / О.Ф. Новікова, О.І. Амоша, В.П. Антоноук та ін.; НАН України, Ін-т економіки промисловості. – Київ, 2016. – 448 с.
4. Вербовий М. Засади й перспективи міграційної політики ЄС та України / М. Вербовий // Українознавчий альманах. – 2012. – Вип. 7. – С. 89–92.
5. Лібанова Е. Людський розвиток в Україні: мінімізація соціальних ризиків / Е. Лібанова – К.: Ін-т демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України, 2010. – 495 с.
6. Людський розвиток регіонів України: аналіз та прогноз / [під ред. Е.М. Лібанової]. – К.: Ін-т демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України, 2007. – 328 с.
7. Малиновська О.А. Мігранти, міграція та Українська держава: аналіз управління зовнішніми міграціями / О.А. Малиновська. – К.: НАДУ, 2004. – 236 с. – С. 78.
8. Малиновська О.А. Міграційна ситуація та міграційна політика в Україні / О.А. Малиновська. – К.: НІСД, 1997. – 69 с.
9. Малиновська О.А. Трудова міграція: соціальні наслідки та шляхи реагування / О.А. Малиновська. – К.: НІСД, 2011. – С. 28–29.
10. Малиновська О.А. Україна, Європа, міграція: міграції населення України в умовах розширення ЄС / О.А. Малиновська. – К.: Бланк-Пресс, 2004. – 171 с.

11. Ніколаєць К. Внутрішня трудова міграція в Україні в 2014–2016 рр. / К. Ніколаєць // Вісник КНТЕУ, 2017. – № 3. – С. 19–30.
12. Мостяєв О. Міграції в геополітичному процесі в історії України / О. Мостяєв // Українознавчий альманах. – 2012. – Вип. 7. – С. 23–30.
13. Прибиткова І.М. Сучасні міграційні процеси в Україні / І.М. Прибиткова. – Березень, 2011. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://novisa.com.ua/upload/file/migration%20process%20in%20Ukraine,%20Prybytkova%20ukr.pdf>.
14. Прибыткова И.М. Коренные киевляне и мигранты: мониторинг социальных изменений на рубеже XXI века / И.М. Прибыткова // Научные доклады Независимого исследовательского Совета по миграции стран СНГ и Балтии. – Вып. 4. – 2000. – С. 5–32.
15. Скляр В. Вплив міграційних процесів на зміни етнічного складу населення України (середина XX – початок XXI ст.) / В. Скляр // Українознавчий альманах. 2012. – Вип. 7. – С. 34–36.
16. УНІАН: Експерт назвав головні причини трудової міграції з України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://economics.unian.ua/other/10025531-ekspert-nazvav-golovni-prichini-trudovoji-migraciji-z-ukrajini.html>.
17. Чомоданний настрої. Якими є реальні масштаби української еміграції. – Економічна правда [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.epravda.com.ua/publications/2017/01/23/618436/>.
18. Чирков О. Вплив міграційних процесів на становлення української нації / О. Чирков // Українознавчий альманах. – 2012. – Вип. 7. – С. 197–200.

Пархоменко Н.В.

Киевский национальный университет технологий и дизайна

МИГРАЦИОННЫЕ ПРОЦЕССЫ КАК ФИЛОСОФСКАЯ ПРОБЛЕМА: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ИССЛЕДОВАНИЯ

Аннотация

В статье исследованы особенности внешней и внутренней миграции населения Украины в современных условиях. Предложен комплексный анализ миграционных процессов и их влияния на трансформации украинского социума. Определены миграционные процессы как весомый системообразующий фактор конструктивных социокультурных трансформаций в Украине. Проанализирован механизм перехода от стратегии выживания к стратегии развития. Доказано, что миграционные процессы имеют консолидационный, социально-экономический и цивилизационный потенциал.

Ключевые слова: миграционные процессы, мигранты, философия, глобализация, миграционная политика.

Parkhomenko N.V.

Kiev National University of Technology and Design

MIGRATION PROCESSES AS PHILOSOPHICAL PROBLEMS: THEORETICAL AND METHODOLOGICAL FOUNDATIONS RESEARCH

Summary

In the article the features of external and internal migration of the population of Ukraine in modern conditions are investigated. The complex analysis of migration processes and their influence on the transformation of the Ukrainian society is proposed. Migration processes are determined as a significant system-forming factor of constructive socio-cultural transformations in Ukraine. The mechanism of transition from survival strategy to development strategy is analyzed. It is proved that migration processes have a consolidation, socio-economic and civilization potential.

Keywords: migration processes, migrants, philosophy, globalization, migration policy.